

0.1.- EL CONCEPTE DE LITERATURA

Iniciem tot seguit la matèria optativa de 1r de batxillerat Literatura universal. Cal reflexionar una mica abans en el títol que duu aquesta matèria. ens fem una sèrie de preguntes per tal d'entendre-la millor:

- a) Es tracta d'un catàleg complet i exhaustiu de les literatures de tots els països?
- b) És una selecció de les millors obres?
- c) Quins són els continents més representats i quins no ho són tant?
- d) Quins elements literaris creus que influeixen les obres?
- e) Fins a quin segle es considerava literatura qualsevol escrit?
- f) Per què creus que ha existit la censura al llarg de la història? Quins exemples coneixes i en quines pel·lícules ho has vist?
- g) Quina habilitat lingüística creus que desenvoluparàs més en aquestes classes: parlar, escoltar, llegir o escriure? Quines prefereixes i per què?
- h) Per què creus que hi ha gent que considera que un llibre pot representar un país? O és un llibre sagrat?

Introducció

Tractar de definir aquest terme és una cosa bastant difícil. Si ens detenim en la definició que apareix al DIEC tenim:

- 1.- "Art d'escriure i de llegir, coneixement de tot el que ha estat escrit".

2.- “Activitat que, per mitjà de l’escriptura, es proposa més un fi estètic que no pas didàctic.”

3. -“Conjunt de produccions literàries d’un poble, d’un període, destinades a un públic determinat”.

Sovint, entenem per literatura una cosa que es troba d'esquena a la vida, com si vida i literatura formaren un dilema entre els termes dels quals calguera decidir-se. Cal il·luminar aquest concepte ja que la literatura és com un registre de la vida, la realment viscuda i la somiada. S'alimenta, a més a més, de les altres arts.

La història de la literatura i de les arts és tan nodrida que resulta difícil que una obra creativa no remeta a una altra anterior. Ho explicarem a la lliçó 0.4.

Açò és el que coneixem amb el nom d'intertextualitat. Hores d'ara ésser original és quasi impossible. Tots creen arran de lectures prèvies, en alguns casos l'autor és més explícit i en d'altres costa molt més esbrinar les fonts d'un discurs.

En tots els camps de les arts hi ha semblances. Unes obres tracten sobre altres llibres (o se centren en alguns aspectes com per exemple els temes. En altres àmbits culturals i artístics també ocorre aquest fenomen. Així tenim com hi ha quadres que dialoguen amb altres quadres; escultures que imiten a altres anteriors.etc... Les obres

literàries tenen un àmbit de creació encara més extens que les altres manifestacions culturals. Per això poden tractar sobre quadres, els quadres reproduïxen pictòricament paisatges procedents de la literatura, la música acompanya els poemes i al revés, un text tràgic acompanyat per la música es torna en una òpera, el cinema porta a la pantalla una novel·la, un poema verbalitza l'emoció del personatge d'una pel·lícula, etc. De manera que qualsevol obra artística tracta de la vida, però sovint ho fa mitjançant altres obres artístiques.

Estudi del terme al llarg de la història

Tot seguit exposem breument quines persones cèlebres han tractat la literatura:

1.- Aristòtil. (Estagira 384 a.C. – Calcis 322 a.C.) tractà de definir la *techné* (art en prosa i en vers) que imita sols amb el llenguatge. Per a aquest filòsof la versemblança era molt important. L'escriptor no tenia com a tasca contar allò que havia passat sinó allò que podria esdevenir o la necessitat. La diferència entre l'escriptor i l'historiador no és el fet que el primer escriu en vers i l'altre en prosa, sinó que els diferencia que un conta que hauria pogut ocórrer i l'altre allò ocorregut.

“La poesia és més filosòfica i greu que la història, doncs la poesia conta més aviat allò universal, i la història allò particular” (ARISTÒTIL: Poètica, 335-323 aC).

Un altre aspecte a considerar per Aristòtil fou el de la catarsi o purgació de certes afeccions.

2.- La poètica occidental es basa en l'italiana del S.XVI (Minturno, Scalígero, Robortello...), y a través d'aquests classicistes sorgeix la *Philosophia Antiga Poètica* (1616) de l'hel·lenista (metge, traductor i poeta) Alonso López Pinciano (1547-1627). En ella tracta de restaurar la doctrina d'Aristòtil: la imitació es considera com un fet general en la naturalesa, tot desdoblant-se en natural i artística; el llenguatge és l'única cosa que crea la diferència.

3.- El formalisme rus: destaquem Roman Jakobson (Moscou 1896-1982) que digué:

"l'objecte de la literatura és la literalitat, que és allò que fa d'una obra determinada una obra literària" Naix amb els formalistes russos el concepte de literalitat, entesa com *quelcom més que la fidelitat de les paraules a un significat*"; *"Allò literari no rau en els guarniments del text, sinó en la reavaluació del text, ja que el propòsit de l'autor és l'estètic"*.

4.- Tzvetan Todorov (Sofia Bulgària 1939): Va afirmar que la literatura és un mitjà per prendre posició enfront dels valors de la societat, és a dir, és ideologia. Tota literatura ha estat sempre ambdues coses: art i ideologia.

5.- Joaquim Xirau i Palau (Figueres, 1895-1946) creia que tant la literatura com l'art són formes altes de consciència, la literatura és una forma de coneixement i d'autoconeixement.

6.- Maria Moliner (Saragossa 1900-1981) digué que la literatura emprava la paraula com a mitjà d'expressió, el mot escrit o parlat.

